

Polgári Védelem az Európai Únióban

Az Európai Unió rendszeres szenvedő alanya a nagyobb méretű természeti és technológiai katasztrófáknak. A környezeti katasztrófák szintén jelentősek, mint például a tengeri környezet szennyezésével járó balesetek. Csak néhány példa a nagyobb természeti és technológiai katasztrófák közül:

Földrengések: 1980 Olaszország – 2739 halott
1976 Olaszország – 957 halott
1953 Görögország - 455 halott
1999 Görögország és Törökország ? halott

Árvizek: 1973 Spanyolország 350 halott
1963 Spanyolország 500 halott
1962 Németország 400 halott

Földcsuszamlások: 1998 Olaszország 159 halott
1976 Egyesült Királyság 144 halott
1963 Olaszország 1759 halott

Viharok: Az északi országok: Németország, Franciaország, Ausztria – 1999.

Erdőtüzek: Franciaország, Spanyolország, Portugália, Görögország

Technológiai katasztrófák:

- Estonia komphajó katasztrófája 1994-ben 265 halott
- 1988 Egyesült Királyság Északi-tengeren olajfúró platform robbanás 167 halott
- 1987 Belgium komphajó katasztrófa 193 halott
- 2000 Hollandia, Spanyolország robbanás pirotechnikai üzemben
- 2000 – tiszai cianid mérgezés

A tengeri környezet szennyeződése

1999 – Erika tankhajó katasztrófa a francia partok előtt

2000 – Jevoli Sun tankhajó katasztrófa a francia partok előtt

Az EU együttműködés kialakulásának rövid története.

1985. májusában Rómában tartott miniszterelnöki értekezlet fektette le az EU Közösség együttműködésének alapjait a Polgári Védelem területén. 1985 és 1994. között az együttműködésre vonatkozóan **6 határozatot** fogadtak el. A határozatok végrehajtásának eredményeként az EU megteremtette az együttműködés operatív eszközeit mind a polgári védelmi szakemberek felkészítése, mind pedig az esetleges beavatkozás megszervezése, irányítása terén. A tevékenységeket a Maastrichti Szerződésben rögzített „**kisegítés elve**” alapján szervezték. Valójában az EU Bizottság célja, támogatni és bátorítani a nemzeti szinten kifejtett erőfeszítéseket egy flexibilis jogi és adminisztratív háttérrel (határozatokkal és a **nemzeti képviselők állandó hálózatával** folytatott konzultációkkal és azok alapján végzett tevékenységekkel.) Jelentős eredményeket sikerült elérni annak köszönhetően, hogy az érintett hatóságok közötti szilárd és tartós konszenzus (közmegegyezés) volt a tevékenység alapja. Ezt a munkamódszert az **1994. október 31. határozatban** politikai szinten is jóváhagyták. A határozat címe „**az EU Közösség együttműködésének erősítése a Polgári Védelem területén**”.

A Bizottság ajánlása alapján a Tanács 1997. végétől kezdve tovább javította az együttműködés alapjait azáltal, hogy megalkotta a Közösség **Akció Programját** a Polgári Védelem területén. Az első **2 évre szóló Akció Programot** (1998-1999.) követte az **öt évre szóló Akció Program** (2000-2004.). Az elmúlt években elkezdődött, de folyamatban lévő és a jövőbeni tevékenységek értékelését először 1999. májusában végezte el az EU.

A Tanács egy Bizottsági Javaslat alapján 2001. október 23-án határozati javaslatot fogadott el, amely létrehozta a **polgári védelmi beavatkozást segítő fokozott együttműködés Közösségi Mechanizmusát**. Ennek a mechanizmusnak köszönhetően lehetővé vált természeti, technológiai és környezeti katasztrófa esetén mozgósítani a szükséges operatív erőforrásokat és támogatni vagy megsegíteni a segítségre szoruló országot (az Európai Unión belül vagy kívül). További cél volt fokozni a beavatkozások hatékonyságát és koordináltságát. A 2001. szeptember 11.-i eseményeket követően, valamint a Genfi Európai Tanács kérésére a Bizottság egy **Közleményt küldött a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek**, amelyben világosan megfogalmazta az együttműködés területére vonatkozó prioritásait.

Az eddig elért legfontosabb eredmények:

a.) Több **operatív eszköz** hoztak létre. Ezek az eszközök a Bizottság és tagállamok Polgári Védelmi Hatóságaival való együttműködés eredményeként születtek meg és magasabb színvonalú és jelentősebb mennyiségű készenlétet

biztosítanak egy kölcsönös segítségnyújtásra vonatkozó igény bejelentése esetén.

Mit tartalmaznak ezek az operatív eszközök:

- műveleti utasítást;
- 24 órás készenléti szolgálatot a kölcsönös segítségnyújtás megkönnyítése érdekében és;
- szakértők rendelkezésre bocsátását.

b.) A polgári védelmi műveletekben közvetlenül résztvevő szervezetek reagálási képességének növelése. Ennek a célnak az elérése érdekében számos olyan eszközt alkalmaztak, amely a Polgári Védelem humán dimenzióit célozta meg, így segítette a tevékenység folyamán természetesen kialakuló személyes kapcsolatok erősítését és javította a kölcsönös segítségnyújtás hatékonyságát, amely az alábbiakat jelenti:

- **kiképző tanfolyamok és műhelytalálkozók megszervezését;**
- **szakértők cseréjének rendszere kialakítását;**
- **szimulációs gyakorlatok lebonyolítását.**

c.) Speciális szakterületekkel közvetlenül foglalkozó tevékenységek, elsősorban szinopszisok, és önképző találkozók megszervezése (azonban ebbe a témakörbe nem tartoztak a **vegyi balesetek, az erdőtüzek, a nukleáris biztonság és a sugárvédelem**)

d.) Az **Európai Unió Polgári Védelmi kézikönyvének** (Vademecum) összeállítása. Ez tartalmazza a tagállamok beavatkozó szervezeteinek bemutatását, a különböző veszélyhelyzetek kezelésére készült balesetelhárítási terveket és a kétoldalú egyezmények összegzését.

e.) Az egységes európai veszélyhelyzeti hívószám elfogadását az Európai Unió számára **(1-1-2)**.

f.) Az Európai Közösség kutatási és technológiai fejlesztési keretprogramján belül extenzív **kutatási és fejlesztési** tevékenység. Különösen az árvízvédelem, a földrengés elleni védelem és a vulkáni tevékenység kutatása területén, erdőtüzek oltási stratégiájának kidolgozása terén, a modern információs és kommunikációs technológiákra épülő veszélyhelyzet kezelési rendszerek kialakítása terén.

g.) A **nemzetközi együttműködésben** való részvétel, amely az alábbiakat tartalmazza, illetve tartalmazta:

- a Közép- és Kelet-európai államok felkészítése, tekintettel a bővítésre;
- a mediterrán térség országaival való együttműködés;
- számos nemzetközi és regionális polgári védelmi egyezmény feladatainak végrehajtásában való részvétel más szervezetekkel, úgy mint az Európai Tanáccsal, az OCDE-vel, UN/ECF-el, a NATO-val, stb., együttműködve.

További perspektivikus feladatok:

- **Az akcióprogram feladatainak végrehajtása** a Polgári Védelem területén.
- **A Tanácshoz küldött Közlemény** végrehajtása a polgári védelemmel és bio-terrorizmussal kapcsolatos területen (elfogadva 2001. novemberben), amely olyan prioritást tartalmaz, mint a „**Közösségi Mechanizmussal** kapcsolatos feladatok végrehajtása”, amelynek a célja a polgári védelmi segítségnyújtás területén kialakítandó fokozott együttműködés továbbfejlesztésének elősegítése.
- A természeti és technológiai kockázatokkal kapcsolatos integrált EU megelőzési, felkészülési és beavatkozási stratégiára vonatkozó további ajánlások megfogalmazása, kidolgozása.

A BM OKF veszélyhelyzet kezelési szakterület valamint az EU Monitoring és Információs Központja napi kapcsolata és tevékenysége

2001-ben az EU Bizottság létrehozta a Közösség Polgári Védelmi Mechanizmusát, melynek célja az, hogy nagyméretű katasztrófahelyzetek esetén az európai polgári segítségnyújtási felajánlásokat támogassa és koordinálja. A rendszert a folyamatosan, 24 órás működési rendben üzemelő Monitoring and Information Centre (MIC) működteti a hét 7 napján. A MIC az EU Bizottság által létrehozott szervezet.

A rendszerben részt vevő 30 ország részére a MIC folyamatos hozzáférést biztosít a katasztrófa segítségnyújtási adatokhoz. Amennyiben valamely EU, vagy EU-n kívüli országban komoly katasztrófahelyzet áll elő, a kérések a MIC-hez érkeznek be. A MIC a feldolgozott adatokat azonnal továbbítja a rendszerben lévő országok kapcsolattartási pontjaihoz, majd koordinálja a segítségnyújtást.

Amennyiben az érintett ország kéri, a MIC néhány órán belül a katasztrófátípusnak megfelelő szakértői csoportot tud összeállítani és útba indítani, akik meghatározzák a helyszínen a pontos segély igényeket,

koordinálják a szállítmányok mozgását és amennyiben szükséges, összekötőként működnek az ország hatóságai, illetve nemzetközi szervezetek között.

Végül, de nem utolsósorban a MIC egy információs központként is működik, gyűjti és folyamatosan frissíti az információkat a rendszerben részt vevő, illetve EU-n kívüli országokról is.

A MIC –ből érkező üzenetek vétele, előzetes értékelése a BM OKF Főügyelet feladata, melybe – elsősorban az angol nyelvű anyagok fordítása és a nukleáris információk értelmezése terén – besegít a sugárhelyzet értékelő készenléti szolgálat.

A rendszer működésének eddigi tapasztalatai kedvezőek, a meglehetősen sűrű adatforgalom egyben a kommunikációs rendszerek állandó ellenőrzését, próbáját is biztosítja.

Dr Zellei Gábor